

ISSN 2313-8246

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

Актуальні проблеми розвитку економіки регіону

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 16

Том 2

**Івано-Франківськ
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника”
2020**

УДК 332.14: 336

A43

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ КВ №20937-10737 ПР
Засновник і видавець ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.*

*Журнал видається з 2005 року 1 раз на рік у 2-х томах.
Видається змішаними мовами: українською, польською, англійською.
ISSN (Print) 2313-8246, ISSN (Online) 2518-7589*

Науковий журнал включено до переліку фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (постанови Президії ВАК України № 1-05/1 від 18.01.2007 р. і № 1-05/2 від 10.03.2010 р., наказ Міністерства освіти і науки України від 09.03.2016 № 241). Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 №1188 журнал включено до категорії «Б».)

Журнал входить до таких вітчизняних та міжнародних бібліотечних та баз даних: Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Google Scholar, Ulrich's Periodicals Directory, Directory of Research Journals Indexing, Index Copernicus, ResearchBib, DOAJ, Crossref, WorldCat.

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Михайлишин Л.І. (головний редактор) – доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Криховецька З.М. (відповідальний секретар) – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Плещ І.І. (технічний секретар) – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Jantón-Drozdowska Elżbieta – prof., dr. hab., Kierownik Katedry Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Польща;

Paresashvili Nino – Ph.D., Associate Professor, Doctor of Economics, Department of Management and Administration, Deputy of Dean, Faculty of economics and business, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Грузія;

Kisiel Roman – prof. dr hab., prof. zw. nauki ekonomiczne (polityka gospodarcza), Dean of Faculty of Economic Science, University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Польща;

Tavares Jean Max – Ph.D., Posdoctoral in Economics, Professor (Full), Departamento de Ciências Econômicas, Pontificia Universidade Católica de Minas Gerais, Бразилія;

Буртяк І.В. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна;

Трапченко Л. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Уманський національний університет садівництва, Україна;

Мариненко Н. Ю. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та фінансів, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна;

Калініна С. П. - доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості, Україна;

Сталінська О.В. - доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, професор кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна;

Вівчар О. І. – доктор економічних наук, професор, Академік УАН, професор кафедри безпеки, правоохоронної діяльності та фінансових розслідувань, Західноукраїнський національний університет, Україна;

Шеленко Д.І. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Лисяк Л.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Університет митної справи та фінансів, Україна;

Щур Р.І. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Баланюк І.Ф. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Мацук З.А. – доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна;

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, заслужений діяч науки і техніки України, Україна;

Бочко О.Ю. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу і логістики Національного університету “Львівська політехніка”, Україна;

Мельничук Ю. М. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна;

Чвортко Л. А. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна;

Пилипів Н.І. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Кропельницька С.О. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна.

Адреса редакційної колегії: 76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, кафедра фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, тел. (0342) 752391, e-mail: kfin@pnu.edu.ua

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ : науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2020. Вип. 16. Т. 2. 188 с.

До наукового журналу “Актуальні проблеми розвитку економіки регіону” увійшли статті, у яких розглядаються теоретичні аспекти дослідження проблем економіки регіону; фінансово-кредитні проблеми формування виробничих відносин регіонального рівня, проблеми економічного й соціального розвитку регіонів України.

Для науковців, викладачів вищих закладів освіти й науки, аспірантів і студентів.

Міжнародні економічні відносини

<i>Янтонь-Дроздовска Е.</i> МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ	8
<i>Полянська А. С., Кочкодан В. Б.</i> МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	15
<i>Зелінська О.М.</i> СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО РІВНЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В МІЖДЕРЖАВНИЙ РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ	25
<i>Мудра Я.А.</i> ЗМІНИ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПЕРІОД СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19	33
<i>Грицишин А. Т.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ДЕТЕРМІНАНТІВ МІЖНАРОДНИХ РЕЗЕРВІВ В УКРАЇНІ	41
<i>Галазюк Н.М.</i> ФОРМУВАННЯ ТА НАРОЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ	51
Проблеми обліку і аудиту	
<i>Новіченко Л. С., Стойка Н. С., Щирська О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЯЛТІ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ	59
Промислова політика	
<i>Титарчук І.М.</i> АНАЛІЗ РОЛІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ: ВНУТРІШНІЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ	66
Соціальна економіка	
<i>Шекета Є. Ю., Кухній Л. С.</i> ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЮ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ	76
Дослідження розвитку вітчизняного підприємництва	
<i>Шеленко Д. І., Баланюк І. Ф., Мацола М.М., Сас Л. С., Неміш Д. В.</i> СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРНОЮ МОДЕЛЛЮ РОЗВИТКУ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ	84
<i>Вільгуцька Р.Б., Лема Г.В., Федорчак О.Є., Михайлишин Л.І.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: ОЦІНКА, ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ	92
<i>Мельничук Ю.М.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОГО	

РЕГІОНУ	103
<i>Бурляй А.П., Ревуцька А.О.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	111
<i>Левандівський О.Т.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ	121
<i>Малецька О.І., Прокотишин О.С., Мирончук З.П.</i> ОБЛІКОВА ІНФОРМАЦІЯ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	132
<i>Іванів С. І., Дробчук Н. Ю.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	142
<i>Бойдуник В.Р., Бойдуник Н.М.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ДЕФІНІЦІЇ	152
Менеджмент	
<i>Казюка Н.П.</i> СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА	162
Дані про авторів.....	

Certificate of State Registration of printed mass media: KB No. 20937-10737 from 24.06.2014.

Founder and publisher of the journal: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

The journal has been published from 2005 once a year in 2 volumes.

The journal is published in Ukrainian, English and Polish.

ISSN (Print) 2313-8246, ISSN (Online) 2518-7589.

Scientific journal is recognized as the professional edition, in which the results of dissertation research on receiving of scientific degrees of the doctor or candidate of sciences can be published according to Resolutions of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine on Jan.18,2007 № 1-05/1 and on Mar.10, 2010 № 1-05/2, the Order by Ministry of Education and Science of Ukraine on Mar. 09, 2016 № 241.

According to the **Order by Ministry of Education and Science of Ukraine № 1188 dated September 24, 2020** the scientific journal is included into **category«B».**

The journal is included in **Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar, Directory of Research Journals Indexing, Vernadsky national library, ResearchBib, DOAJ, Crossref, WorldCat.**

Editorial Board

EDITOR-IN-CHIEF

L.Mykhailyshyn (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Z. Krykhovetska (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine (EXECUTIVE SECRETARY);

I.Plets (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine (TECHNICAL SECRETARY);

E. Jantón-Drozdowska (D. Sc. (Econ.)), Poznan, Poland;

N. Paresashvili (Ph.D.(Economics)), Tbilisi, Georgia;

J.M. Tavares (Ph.D.(Economics)), Brazil;

R. Kisiel (D. Sc. (Econ.)), Olsztyn, Poland;

I.Burtniak (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

L. Tranchenko (D. Sc. (Econ.)), Uman, Ukraine;

N. Marynenko (D. Sc. (Econ.)), Ternopil, Ukraine;

S.Kalinina (D. Sc. (Econ.)), Kyiv, Ukraine;

O. Stalinska (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

O. Vivchar (D. Sc. (Econ.)), Ternopil, Ukraine;

D.Shelenko (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

L.Lysiak (D. Sc. (Econ.)), Dnipro, Ukraine;

R. Shchur (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

I. Balaniuk (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

Z.Matsuk (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

I. Tkachuk (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

O.Bochko(D. Sc. (Econ.)), Lviv, Ukraine;

Yu. Melnychuk (Ph.D.(Economics)), Uman, Ukraine;

L. Chvertko (Ph.D.(Economics)), Uman, Ukraine;

N.Pylypiv (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

S. Kropelnytska (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Editorial address: Department of Finance, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenko str.,57, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine, tel.: (0342) 75-23-91, e-mail: kfin@pnu.edu.ua

THE ACTUAL PROBLEMS OF REGIONAL ECONOMY DEVELOPMENT: scientific journal. Ivano-Frankivsk: Publishing house of Vasyl Stefanyk Precarpathian national university, 2020. Issue 16. V. 2. 188 p.

The theoretical aspects of research of problems of economy of region, the financial-credit problems of forming of production relations, problems of economic and social development are examined in the article of scientific journal "The actual problems of regional economy development".

Scientific journal is designed for research workers, teachers of higher establishments of education and science, graduate students and students.

© Vasyl Stefanyk Precarpathian national university, 2020

CONTENTS

International economic relations

Yanton-Drozdovska E. INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

Polyanska A., Kochkodan V. INTERNATIONAL FINANCIAL INVESTMENTS AS CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT SUPPORTING TOOL

Zelinska O. THE ESSENCE OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION AND ASSESSMENT OF THE CURRENT LEVEL OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE INTERSTATE LABOR MARKET

Mudra Y.A. CHANGES IN THE TAX SYSTEM OF THE TOURISM IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES IN TIME OF THE WORLD PANDEMIC

Hrytsyshyn A. T. MODELING AND EVALUATION OF INTERNATIONAL RESERVES DETERMINANTS IN UKRAINE

Galaziuk N. FORMATION AND INCREASE OF EXPORT POTENTIAL IN THE CONDITIONS OF DEEPENING OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES OF UKRAINE

Problems of accounting and audit

Novichenko L.S., Stoika N.S., Shchyrska O.V. FEATURES OF ACCOUNTING AND TAXATION OF ROYALTY: KEY ASPECTS

Industrial policy

Tytarchuk I.M. THE ANALYSIS OF THE ROLE OF THE AGRO-INDUSTRIAL SECTOR IN ECONOMISC: INTERNAL DEVELOPMENT AND FOREIGN TRADE

Social economy

Sheketa E. Y., Kykhnii L. S. THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON THE DIGITALIZATION OF EMPLOYMENT IN UKRAINE

Research development of domestic business

Shelenko D., Balaniuk I., Matsola M., Sas L., Nemish D. CLUSTER MODEL MANAGEMENT SYSTEM OF BIOENERGY MARKET DEVELOPMENT

Vilhutska R.B., Lema H.V., Fedorchak O.Y. Mykhaylyshyn L.I.

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF ENTERPRISES: EVALUATION, ORGANIZATIONAL SUPPORT, MANAGEMENT COMPETENCES

Melnychuk Yu. DIRECTIONS INCREASING FINANCIAL SUSTAINABILITY OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS INDEPENDENT REGION

Burliai A., Revutska A. MAIN DIRECTIONS OF STATE SUPPORT FOR ECOLOGIZATION OF AGRICULTURE

Levandivskyi O.T. INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF THE REGION

Maletska O.I., Prokopyshyn O. S, Myronchuk Z.P. ACCOUNTING INFORMATION IN THE SYSTEM OF FORMATION OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF PERSONNEL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Ivaniv S., Drabchuk N. INTRODUCTION OF AGRICULTURAL GREEN TOURISM IN FARMS AS ONE OF THE DIRECTIONS OF EFFECTIVE USE THEIR RESOURCE POTENTIAL

Boidunyk V.R., Boidunyk N.M. COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISE: METHODOLOGY OF THE ANALYSIS OF DEFINITION

Management

Kaziuka N.P. The features of strategic management of a tourist enterprise

Information about authors.....

УДК 338:339.7

doi: 10.15330/apred.1.16.33-41

Мудра Я.А.

ЗМІНИ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПЕРІОД СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Хмельницький національний університет, Міністерство
освіти і науки України,
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Інститутська 11, корп. 3, м. Хмельницький,
29016, Україна,
тел: 0673541589,
e-mail: slavamudra0718@gmail.com

Анотація. Стаття спрямована на дослідження механізмів податкової політики країн Європейського Союзу (далі – ЄС) з акцентуванням уваги на підходах до оподаткування туристичного бізнесу до початку та протягом 2020 року. Необхідністю проведених досліджень є зміни у податковому та фінансовому законодавстві у країнах ЄС під впливом світової пандемії COVID-19. Відображено основні аспекти оподаткування та підходи до реалізації податкової політики у країнах ЄС з найвищим рівнем туристичної привабливості та кількість відвідувань туристами.

Відображено статистичні дані, які демонструють міру зайнятості у туристичному бізнесі та впливу обсягів туристичного бізнесу на зростання ВВП ЄС загалом та в окремих країнах зокрема. Показано відсоткове співвідношення податкових сплат за рівнями податкової ієрархії ЄС, що доводить необхідність підтримки туризму як важливої сфери для працевлаштування та підвищення привабливості туристичних країн та окремих локацій для зростання внутрішніх та зовнішніх туристичних потоків.

Проаналізовано фінансові та податкові механізми та інструменти, які запроваджені окремими країнами ЄС для підтримки підприємств, що зазнали збитків при карантинних умовах та обмеженні своєї діяльності у період світової пандемії. Акцентовано на змінах у загальній політиці ЄС щодо надання податкової інформації країнами-членами щодо резидентів та нерезидентів у бізнес-середовищі та туристичній сфері зокрема.

Ключові слова: податкова політика, туристична сфера, світова пандемія.

Mudra Y.A.

CHANGES IN THE TAX SYSTEM OF THE TOURISM IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES IN TIME OF THE WORLD PANDEMIC

Khmelnytsky National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of International Economic Relations,
Institutska str.11 bld. 3, Khmelnytsky,
29016, Ukraine,
tel.: 0673541589,
e-mail: slavamudra0718@gmail.com

Abstract. The article is aimed on studying the mechanisms of tax policy of the European Union (the EU) with a focus on approaches to taxation of the tourism business before and during 2020. The

need for research is changes in tax and financial legislation in the EU under the influence of the global pandemic COVID-19. The main aspects of taxation and approaches is to the implementation of tax policy in the EU countries with the highest criterion of tourist attractiveness and the number of visits.

Statistics are presented, which show the degree of employment in the tourism business and the impact of tourism business on EU GDP growth in general and in individual countries in particular. The percentage of tax payments with the levels of government is shown, which proves the need to support tourism as an important business unit for employment in the tourism sector and maintain the attractiveness of tourist countries and locations for the growth of domestic and foreign tourist flows.

The financial and tax mechanisms and instruments are introduced by individual EU countries to support enterprises that have suffered losses under quarantine conditions and limit their activities during the global pandemic are analyzed. Emphasis is placed on changes in the general EU policy on the provision of tax information by member states on residents and non-residents in the business environment and tourism in particular.

Key words: tax policy, tourism, global pandemic.

Вступ. Оподаткування туристичного бізнесу у країнах Європейського Союзу вирізняється цілим рядом специфічних ознак, зважаючи на те, що туристичний бізнес на початку 2020 року був одним із найприбутковіших видів економічної діяльності. Галузь туристичних послуг функціонує у тісному взаємозв'язку з іншими галузями, такими як транспорт, охорона навколишнього середовища, регіональне планування, енергетика, торгівля, бізнес та інформаційні технології, ін. Такий взаємозв'язок вимагає виваженого та прорахованого податкового механізму, який повинен бути націлений не лише на оптимальне оподаткування, а й на активне заохочення до розвитку галузі загалом. Дослідження податкової політики Європейського Союзу у економіко-правових та соціальних аспектах здійснено такими вітчизняними науковцями як: Атаманчук Н.І., Іванов Ю.Б., Л. Касьяненко, А. Крисоватий, А. Мельник, С. Владика, В. Чайка, М. Ярош, ін. Проте, пандемія 2020 року, яка спричинила стагнацію розвитку туристичного бізнесу у світі, змусила переглянути окремі аспекти податкової політики у більшості країн світу і в країнах ЄС зокрема. Наслідки впливу пандемії на загальні економічні показники досліджує та прогнозує цілий ряд експертів та науковців, проте зміни податкових механізмів, які мають місце у 2020 році залишаються актуальним питанням і є об'єктом дослідження у цій статті.

Постановка завдання. Турбулентні та непередбачені обставини, з якими зустрілася сфера туризму у 2020 викликали ряд дискусій, які ґрунтуються на тих змінах у системі оподаткування, які впроваджують більшість країн Європейського Союзу для основних економічних суб'єктів і туристичної сфери. Зміни у підходах до оподаткування туристичної сфери, які на початку 2020 року стосувалися переважно туристів у частині підвищення туристичного збору, у період пандемії COVID-19 відобразилися на організаторах туристичних послуг загалом. Проблема постала у двох площинах. По-перше, зростаюча протягом десятиліть сфера туризму, яка приносила суттєві доходи як до місцевих бюджетів так і до центрального бюджету ЄС і потребувала вже у більшості збільшення туристичних зборів для врегулювання кількості туристів та навантаження на визначні туристичні міста та локації. По-друге, епідеміологічна ситуація та ряд карантинних обмежень, які у результаті привели до зростаючої збитковості туристичної галузі, що вимагає не лише скорочення податкових сплат, або їх відтермінування, а й державної підтримки загалом. Тому, ґрунтуючись на правилах та принципах податкової політики ЄС, у даній статті поставлено завдання проаналізувати основні зміни податкової політики ЄС у сфері туризму у 2020 році.

Результати. Загальна стратегія податкової політики ЄС, яка первісно базувалася на принципах гармонізації, міститься в Повідомленнях Комісії ЄС від 23 травня 2001 року про «Податкову політику в ЄС – пріоритети на майбутні роки». У цьому

повідомленні Комісія ЄС зазначає, що не існує необхідності гармонізації національних податкових систем держав-членів ЄС. Право вибору системи оподаткування є прерогативою кожної країни – члена ЄС [5]. Проте за принципами позитивної та негативної інтеграції, які дозволяють координувати рішення ЄС з погодженням з країнами – учасницями, інстанцією першого порядку залишається Європейська комісія.

У загальному, податкова політика Європейського союзу відображає собою систему регулювання суспільних відносин, у процесі реалізації інтеграційних процесів і гармонізації національних правових і політичних систем, що здійснюються інститутами і органами Європейського союзу. Забезпечення реалізації загальної податкової політики передбачено Договором про Європейський Союз (Свобод руху товарів, осіб, послуг і капіталів), недопущення недобросовісної і згубної податкової конкуренції юрисдикцій держав-членів, недопущення податкової дискримінації на внутрішньому ринку, вироблення нових принципів і механізмів усунення подвійного оподаткування, а також забезпечення боротьби з податковими правопорушеннями [1, 2]. Політика ЄС у сфері прямих податків спрямована на те, щоб вирівняти умови конкуренції, забезпечити вільне пересування капіталів і створити сприятливий податковий режим.

Об'єктом оподаткування є реалізація товарів і послуг на території країн-учасниць Євросоюзу. Платниками податків ПДВ виступають особи, які ведуть економічну діяльність на території ЄС. Попри це, у деяких країнах ЄС досі зберігається подвійна система оподаткування, при якій за внутрішніми операціями компанія сплачує ПДВ до бюджету.

Податкова політика ЄС у сфері туризму стосується комплексної бізнес моделі туристичного бізнесу, яка охоплює такі бізнес-одиниці: туроператори, до яких відносять як представників великих туристичних мереж так і незалежних операторів ринку (сегмент В2С); компанії з управління подорожами (Travel Management Companies), які виступають посередниками при організації ділових поїздок і обслуговують переважно корпоративних клієнтів (В2В); туристичні агенти, які виконують посередницькі функції на ринку відпочинку (В2С); компанії, які управляють туристичними потоками у містах та певних локаціях (В2В); компанії, які організують міжнародні зустрічі, конференції, івенти і працюють на корпоративний сегмент (В2В) [10]. Зважаючи на те, що діяльність всіх зазначених бізнес-одиниць безпосередньо належить до видів електронної комерції, то діяльність цих компаній підлягає регулятивним нормам таких директив як: Директива 1999/93/ЄС про електронні підписи, Директива 2000/31/ЄС про електронну комерцію, Директиву 2001/29/ЄС про інформаційне суспільство, Директиву 97/7/ЄС про дистанційні продажі [1, с.51].

Для реалізації податкового механізму у країнах ЄС консолідується облік наданих послуг бізнес-одиницями туристичного ринку, який здійснюється за однаковим принципом, незалежно від способу отримання ними доходів (націнки, зборів чи комісійних). Загальна сума грошових коштів, сплачених відвідувачами за посередницькі послуги бізнес одиниць туристичного ринку, відповідно до п. 6.50 Міжнародних рекомендацій по статистиці туризму 2008 р. (далі – МРСТ 2008) поділяється на дві частини[3]:

1) Вартість послуг туристичних агенцій чи послуг з бронювання: валовий прибуток, отриманий у формі націнки; збори або комісійні платежі;

2) Вартість послуг, що надаються у сфері туризму за участю посередників (дохід постачальника за мінусом комісії, що сплачується постачальнику послуг з бронювання).

Трактуючи вище наведені механізми, вартість споживання туристичних послуг являє собою повну ціну, сплачену відвідувачем або будь-ким іншим у його / її

інтересах, з врахуванням податку на додану вартість (ПДВ) або податку з продажу, відшкодованого відвідувачам-нерезидентам при виїзді з країни [9].

У країнах ЄС ефективно працює консолідована корпоративна податкова база (Consolidated Corporate Tax Base), яка охоплює єдиний набір правил, які компанії, що працюють в ЄС, могли б використовувати для розрахунку їх оподаткованого прибутку. Тобто, для обчислення оподаткованого доходу компанія керується уніфікованою для всіх країн системою, а не окремо діючою у кожній країні. Такі компанії подають одну консолідовану податкову декларацію зі своєї діяльності в ЄС. Консолідовано оподатковуваний прибуток корпоративної групи розподіляється на окремі компанії за простою формулою, щоб кожна держава змогла оподаткувати прибуток компаній в своїй державі за податковою ставкою, яку кожна держава-член обирає. Аналогічно система працює і для туристичних компаній. Якщо туристична компанія є представником міжнародної мережі, то податкова декларація подається одна і консолідована.

Узагальнено туристичні компанії у Європейському Союзі сплачують до бюджетів всіх рівнів такі види податків:

- 1) ПДВ за «0» ставкою;
- 2) Податок з доходів фізичних осіб та податок на прибуток (корпоративний податок);
- 3) Податок на нерухомість (якщо є у власності);
- 4) Податок на дивіденди, ін. [8].

Податкова політика країн ЄС є гнучкою, оскільки враховує стан політичної та економічної кон'юнктури, що відповідно впливає на ставки податків, при цьому розподіл податкових надходжень залишається стабільним протягом тривалого періоду. Ставки ПДВ є стандартними або зниженими і, як правило, підприємства, які надають туристичні та готельні послуги сплачують ПДВ за зниженими ставками або за «0» ставкою.

Податкові платежі, які перераховуються до бюджету ЄС складають понад 50% відрахувань (табл.1), тоді як до державних та місцевих бюджетів перераховується близько 15%.

Таблиця 1

Частка податкових надходжень за структурою, % [7]

Table 1

The share of tax revenues by structure

	Центральний бюджет ЄС	Бюджети країн-учасниць	Місцеві податки	Соціальні фонди
ЄС-28	52,424	6,469	9,693	30,883
ЄС-27	46,1	7,444	10,377	35,537
ЄЗ-19	43,659	8,605	9,042	38,129

Місцеві податки, які становлять близько 10% від всіх податкових сплат, безпосередньо спрямовані на відновлення та покращення туристичної інфраструктури міст, створення об'єктів туристичної привабливості, ін.

До місцевих податків сфери туризму належать: туристичний збір; податок на прибирання територій; податок на використання комунікацій; ін.

Туристична індустрія ЄС, яка складається із традиційних постачальників туристичних послуг та споживачів туристичних послуг, налічує 2,3 млн малих та середніх підприємств. У сфері туризму ЄС працевлаштовано близько 12,3 млн осіб, що становить 5,1% від загальної зайнятості. У 2014 році кожне з 10 підприємств нефінансових галузей ЄС належало до туристичної галузі, тоді як у 2019 році – кожне 8 [8]. У 2018 році внесок сектору „подорожі та туризм” до ВВП ЄС склав 3,9% [10]. Загалом, за період 2015-2019 рр. щорічний приріст туристичних потоків до країн ЄС склав від 3 до 3,6 %. Табл.2.

Таблиця 1

Обсяг туристичних потоків до країн ЄС за 2015-2019 рр., осіб [7]

Table 2

Arrivals at tourist accommodation establishment 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
ЄС-28	331 052 355	346 490 274	374 967 422	392 936 908	407 208 017
ЄС-27	375 326 474	389 959 878	421 718 616	440 606 716	457 377 341
ЄЗ-19	362 782 965	376 252 434	406 136 912	423 971 703	440 029 285

Зростаючий обсяг туристичних потоків вплинув на ряд рішень окремих країн з підвищеною туристичною привабливістю (Франція, Італія, Іспанія, Норвегія, ін.) щодо підвищення ставки туристичного збору, цільове направлення якої було спрямоване на відновлення та збереження екологічного стану. Збільшення ставки туристичного збору передбачалося у 2020 році у терміни, які кожна з країн учасниць визначала самостійно, проте пандемія COVID-19 викликала зміни у цілому ряді податкових механізмів.

Країни Європи наполегливо намагаються подолати економічний вплив COVID-19, одночасно формуючи основу для майбутньої стабілізації. Для тих, хто є членами ЄС, Європейська Комісія зобов'язується сприяти співпраці з державами-членами, щоб забезпечити своєчасне здійснення національних заходів фінансової підтримки та стимулів. Ряд європейських програм розроблені для того, щоб усунути обмеження грошового потоку, з якими стикаються багато приватних компаній, а особливо сфера гостинності та туризму.

Основним заходом, яких впроваджується у всіх країнах ЄС – це відтермінування податкових сплат, зниження ставки для платників ПДВ, субсидії на заробітну плату та збільшення можливостей для позик малому та середньому бізнесу. Станом на 01 червня

2020 року ряд країн ЄС вносили корективи в діючі ставки оподаткування та розробляли програми підтримки бізнесу.

Австрія. Створено фонд для ліквідації наслідків карантину для австрійських підприємств, на діяльність яких вплинула пандемія. Прогнозується, що ці фонди не будуть оподатковуватися податком на прибуток підприємств.

Данія. Податок на заробітну плату та внески на ринок праці відтерміновано попередньо на 4 місяці. У квітні 2020 року ЄС оголосив про затвердження спеціального компенсаційного фонду для оплати витрат туристичних та івент-компаніям, організаторам розважальних заходів, які були скасовані між 6 березня 2020 року та 31 березня 2020 року. Попри це, політика сприяння продовжується з 01 жовтня 2020 року.

Франція запровадила широкі фінансові заходи для підтримки французьких компаній, які зазнали серйозного впливу COVID-19. До цих заходів входять: відтермінування внесків на соціальне страхування та податків, а також тимчасове припинення оплати комунальних платежів та орендної плати для приватного бізнесу.

Німецькі урядові міністерства та державний банк ввели спеціальний план запобігання компаній від банкрутства через COVID-19. З метою заохочення надання комерційними банками позик з низькими відсотками компаніям, що зазнали значних збитків від пандемії та її наслідків, державний банк Німеччини KfW, пропонує покрити до 90 відсотків ризику без обмеження коштів, доступних для гарантій. План відкритий для всіх підприємств, які станом на 31 грудня 2019 року не стикалися з фінансовими проблемами. Розроблено додаткові програми економічної підтримки, які очікують на затвердження Європейською комісією. Тим часом запроваджуються варіанти відтермінування сплати податків та зменшення передоплати для покращення позицій грошових потоків компаній.

Ірландія на тлі складних торговельних умов призупинила стягнення відсоткових ставок за несвоєчасні виплати ПДВ на січень та лютий 2020 року, а зобов'язання „Платіж, як заробиш” (PAYE) на лютий та березень припинено. Усі сплати боргу в Ірландії призупинено до подальших інструкцій. Поточний статус податкового звільнення залишатиметься чинним для всіх підприємств.

Італія відтермінувала подання податкових декларацій до 30 червня 2020 року для компаній у сферах туризму, спорту, розваг, мистецтва, культури, освіти, транспорту, харчування та некомерційних організацій. Також вводяться податкові пільги до 20 000 євро для витрат, пов'язаних із санітарними заходами [4, 5, 9].

Уряд Нідерландів оголосив, що підприємства, які стикаються з проблемами ліквідності внаслідок COVID-19, можуть подати заявку на відтермінування до 3 місяців ПДВ, податку на доходи фізичних осіб та корпорацій та податку на заробітну плату. Ті підприємства, які очікують щорічний спад продажів щонайменше на 20 відсотків, мають доступ до надзвичайного фонду для покриття частини витрат на заробітну плату. Крім того, підприємства, які були змушені тимчасово закритись, можуть мати право на компенсацію у розмірі 4000 євро. Рівні гарантій збільшуються за кількома гарантованими державою схемами позик для малого та середнього бізнесу.

Іспанія запровадила можливість відтермінування невеликих податкових боргів на державному рівні з простроченням, включаючи утримання податку на додану вартість, акцизи та податок на прибуток підприємств. Компанії отримують відстрочку на 6 місяців, без відсотків за прострочення платежів, що нараховуються протягом перших 3 місяців. Додаткова пропозиція дає можливість малому та середньому бізнесу гарантований державою кредит для зменшення витрат доходів, особливо для тих, хто займається туристичною галуззю.

Швеція запровадила субсидії на короткострокові відпустки, завдяки якій роботодавці можуть отримувати приблизно 90 відсотків витрат на заробітну плату

працівникам, які скористались короткочасною відпусткою через COVID-19. Уряд також оплатить повну суму всіх витрат на лікарняні, понесені у квітні та травні 2020 року.

Швейцарія виділила 10 мільярдів швейцарських франків на підтримку компаній, які безпосередньо постраждали від пандемії. Окрім цього, передбачено 580 мільйонів швейцарських франків у вигляді банківських позик із гарантіями для малого та середнього бізнесу за зниженими відсотками.

Великобританія встановила нові гарантовані, підтримувані урядом, недорогі позики великим підприємствам та малому бізнесу для забезпечення потреб у ліквідності. З введенням нової схеми кредитування, малий та середній бізнес матиме доступ до позик на суму до 5 мільйонів фунтів стерлінгів, без сплати відсотків протягом перших 6 місяців. Впроваджується схема збереження робочих місць, згідно з якою державні дотації покриватимуть 80 відсотків заробітної плати утримуваних працівників, загалом до 2500 фунтів стерлінгів на місяць. Схема буде доступна для будь-якого роботодавця в країні мінімум 3 місяці для покриття витрат на заробітну плату, датовану датою 1 березня 2020 року. Наразі обмеження на доступне фінансування не існує. Окрім того, вдосконалюються заходи, про які було оголошено раніше. Наприклад, безвідсотковий період для схеми надання позик на карантинний період збільшено до 12 місяців; виплати ПДВ у 2 кварталі відкладено на середину червня 2020 року; підприємствам дозволено здійснювати податкові сплати до кінця фінансового року. Гранти для підприємств, які мають право на пільгу для малого бізнесу, збільшено до 10 000 фунтів стерлінгів.

3 червня 2020 року Рада ЄС (офіційно) прийняла поправки до Директиви про адміністративне співробітництво, що дозволяють державам-членам відкласти на шість місяців строки подання та обміну наступною інформацією:

- 1) автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки, бенефіціарами яких є податкові резиденти в іншій державі-члені (CRS / DAC2 – відстрочка на три місяці);
- 2) вимоги щодо обов'язкового розкриття інформації (MDR) для посередників та відповідних платників податків згідно (DAC6 – відстрочка на шість місяців) [8].

Директива Ради (ЄС) 2020/876 від 24 червня 2020 року (далі «Директива про відкладення DAC6»), набрала чинності 27 червня 2020 року. Зазначається можливість відтермінувати подання інформації про звітні транскордонні угоди на термін до шести місяців наступним чином:

- 1) до 28 лютого 2021 року (раніше 31 серпня 2020 року) щодо домовленостей, де перший крок був здійснений між 25 червня 2018 року та 30 червня 2020 року (так звані „історичні домовленості“).

- 2) дата початку 30-денного терміну звітування, який повинен розпочатися до 1 січня 2021 року (раніш 1 липня 2020 року). Це також застосовуватиметься до транскордонних домовленостей, щодо яких тригер звітування виникає у період з 1 липня 2020 року до 31 грудня 2020 року.

Більшість держав-членів обрали шість місяців відстрочення подання звітності згідно з ЦАП6, за винятком Австрії (тримісячне продовження), Фінляндії та Німеччини (без відстрочки). Іспанія ще не завершила процес транспонування DAC6, а тому ще не в змозі застосовувати правила.

29 липня 2020 року юридичні документи, що відтермінують введення в дію пакету електронної комерції з ПДВ на шість місяців, були опубліковані в Офіційному віснику Європейського Союзу, тобто правила застосовуватимуться з 1 липня 2021 року замість 1 січня 2021 року [7].

Відстрочення політики інформування не лише враховує сучасні кризові умови, а й дозволяє за цей період розробити уніфіковані механізми посткарантинного відновлення та розвитку.

Таким чином, регулятивна податкова політика ЄС щодо діяльності всіх економічних агентів носить гнучкий характер і направлена на збереження економічного середовища. Туристичній сфері на трьох рівнях податкової ієрархії створені максимальні умови для збереження і створені платформи для відновлення у майбутньому періоді.

Висновки. Глобальна економічна та соціальна турбулентність, спричинена пандемією COVID-2019 вплинула на всі сфери життя як країн та і цілого світу. Економічні, передбачувано стабільні системи довели неспроможність повноцінних ефективних реакції на неочікувані виклики. Країни, зі стійкою економічною системою, такі як більшість країн ЄС, володіючи потужними фінансовими ресурсами показали спроможність реагувати на виклики і намагатися максимально підтримати життєдіяльність своїх підприємств. Зважаючи на те, що туристична сфера, яка набирала потужних обертів у своєму розвитку протягом останніх 10 років і яка постраждала найбільше у 2020 році, максимально підтримується у загальнонаціональних вимірах, проте представники малого бізнесу немережевого формату не у повному обсязі зможуть вийти повноцінними гравцями ринку у короткостроковій перспективі. Підсумовуючи, варто зазначити, що податкова політика Європейського Союзу, яка була активно скоординована протягом короткого періоду часу дозволила частково зняти напруження з бізнес-середовища і дала можливість поступової адаптації під виклики нового часу. Окреслена проблематика є новою для економічної сфери, тому потребує подальших ґрунтовних досліджень.

1. Ведение бизнеса с Европейским Союзом: руководство для начинающих экспортёров / Посольство Великобритании в Украине. 2014. С. 55.
2. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_017
3. Международные рекомендации по статистике туризма. ООН. 2008. URL: [https://unstats.un.org/unsd/tourism/publications/IRTS%202008%Compilation%20Guide%20\(R\).pdf3](https://unstats.un.org/unsd/tourism/publications/IRTS%202008%Compilation%20Guide%20(R).pdf3)
4. Changes in the Law on Income Tax: KPMG. URL: <https://home.kpmg/al/en/home/about/overview.html>
5. Eurostat: European Commission URL: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.
6. Study on the review of the VAT Special Scheme for travel agents and options for reform / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/travel_agents_special_vat_scheme_en.pdf
7. Taxation and Customs Union Directorate General of the Commission (DG TAXUD). URL: https://ec.europa.eu/info/departments/taxation-and-customs-union_en
8. Taxation trends in the European Union / General for Taxation and Customs Union (DG TAXUD) URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2020.pdf
9. Tourist tax: European Union outlook. URL: <https://europarup.com/tourist-tax-european-union-outlook/>
10. Travel & Tourism: Economic Impact 2017 European Union LCU. URL: <https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/europe2018.pdf>

References

1. Doing Business with the European Union: A Guide for Beginning Exporters / British Embassy in Ukraine. 2014. С. 55.
2. Treaty on the Functioning of the European Union. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_017
3. International recommendations for tourism statistics.. ООН. 2008. URL: [https://unstats.un.org/unsd/tourism/publications/IRTS%202008%Compilation%20Guide%20\(R\).pdf3](https://unstats.un.org/unsd/tourism/publications/IRTS%202008%Compilation%20Guide%20(R).pdf3)
4. Changes in the Law on Income Tax: KPMG. URL: <https://home.kpmg/al/en/home/about/overview.html>
5. Eurostat: European Commission URL: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.

6. Study on the review of the VAT Special Scheme for travel agents and options for reform / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/travel_agents_special_vat_scheme_en.pdf
7. Taxation and Customs Union Directorate General of the Commission (DG TAXUD). URL: https://ec.europa.eu/info/departments/taxation-and-customs-union_en
8. Taxation trends in the European Union / General for Taxation and Customs Union (DG TAXUD) URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2020.pdf
9. Tourist tax: European Union outlook. URL: <https://europarup.com/tourist-tax-european-union-outlook/>
10. Travel & Tourism: Economic Impact 2017 European Union LCU. URL: <https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/europe2018.pdf>

Дані про авторів

Шеленко Діана Іванівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри теоретичної і прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Баланюк Іван Федорович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Мацола Михайло Михайлович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Неміш Дмитро Васильович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділом економіки, Прикарпатська державна сільськогосподарська станція Інституту сільського господарства Карпатського регіону

Сас Людмила Степанівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Шекета Євгенія Юрївна – кандидат економічних наук, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Івано-Франківський коледж Львівського національного аграрного університету.

Кухній Леся Степанівна – кандидат економічних наук, завідувач кафедри менеджменту Івано-Франківський коледж Львівського національного аграрного університету.

Титарчук Ірина Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кочкодан Володимир Богданович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Іванів Софія Іванівна – аспірантка кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Драбчук Наталія Юрївна – аспірантка кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Бурляй Аліна Павлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки Уманського національного університету садівництва,

Ревуцька Алла Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, Уманський національний університет садівництва

Новіченко Людмила Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту та підприємництва Національної академії статистики, обліку та аудиту

Стойка Наталія Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Щирська Ольга Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту та підприємництва Національної академії статистики, обліку та аудиту

Казюка Наталія Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Полянська Алла Степанівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Мельничук Юлія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Левандівський Омелян Тарасович – кандидат економічних наук, доцент, зав. кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”.

Зелінська Ольга Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Луцького національного технічного університету

Галазюк Наталія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Луцького національного технічного університету,

Мудра Ярослава Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Хмельницький національний університет,

Малецька Ольга Іванівна Доцент кафедри обліку та оподаткування Львівський національний аграрний університет

Грицишин Анна Тарасівна – асистент кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка

Бойдуник Володимир Русланович – аспірант кафедри теоретичної і прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”.

Бойдуник Ніна Миколаївна – викладач Тлумацького коледжу Львівського національного аграрного університету,

Кохан Ірина Василівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Свірський Володимир Степанович – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту Івано-Франківському навчально-науковому інституті менеджменту ТНЕУ.

Дмитровська Вероніка Степанівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”.

Михайлів Галина Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і маркетингу ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Науковий журнал

Випуск 16

Том 2

*Схвалено Вченою радою ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
протокол № від 24.11.2020*

Рецензенти:

Булатова О. В. – д.е.н., професор, перший проректор
Маріупольського державного університету;

Дугінець Г. В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри світової
економіки Київського національного торговельно-економічного
університету.

В авторській редакції

Головний редактор Василь ГОЛОВЧАК
Комп’ютерна правка і верстка Олександр ГОЛІНЕЙ

Підп. до друку 25.11.2020 р. Формат 60x84/8. Папір офсет.
Гарнітура “Times New Roman”. Друк на ризографі.
Ум. друк. арк. 33,8. Наклад 70 пр. Зам. № 28

Видавець і виготовлювач
Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
76018, м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1
тел.: 71-56-22

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
від 12.12.2006 серія ДК 2718*